

RUSYA ÜLKE PROFİLİ

**T.C.
Ticaret Bakanlığı
Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği
Genel Müdürlüğü**

İçindekiler

1. GENEL BİLGİLER	2
2. GENEL EKONOMİK DURUM.....	5
3. DIŞ TİCARET	7
4. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR.....	11
5. TÜRKİYE İLE TİCARET	13
EKLER:	17

1. GENEL BİLGİLER

Başlıca Sosyal Göstergeler

Resmi Adı	Rusya Federasyonu
Nüfus	145,6 milyon
Dil	Rusça
Yüzölçümü	17.075.400 km ²
Başkent	Moskova
Başlıca Şehirleri	St. Petersburg, Novosibirsk, Nizhny Novgorod, Yekaterinburg
Yönetim Şekli	Federal Anayasal Cumhuriyet
Devlet Başkanı	Vladimir Putin
Para Birimi	Rus Rublesi (RUB)

Üyesi Olduğu Başlıca Uluslararası Kuruluşlar

Orta Asya İşbirliği Örgütü ve Eurasec: Beyaz Rusya, Kazakistan, Kırgızistan ve Rusya arasında 1995 yılında oluşturulmuştur. Daha sonra, 1999 yılında Tacikistan da dahil olmuştur. Mayıs 2001’de Avrasya Ekonomik Topluluğu (Eurasec) adını almıştır. Ocak 2006’da Özbekistan da Eurasec’e dahil olmuştur. Ermenistan, Moldova ve Ukrayna gözlemci statüsündedir. Eurasec Ocak 2006’da Orta Asya İşbirliği Örgütü’nü (CACO) içine almıştır. Her iki hareket de bölgesel bütünleşmeye dönüşüm konusunda yeterince etkin olamamıştır.

Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT-CIS): Bağımsız Devletler Topluluğu, 8 Aralık 1991 tarihinde Beyaz Rusya, Rusya Federasyonu ve Ukrayna devlet başkanları tarafından imzalanan Minsk Anlaşması ile kurulmuştur. BDT, tüm üye devletleri kapsayan, işleyen bir gümrük birliği ya da serbest ticaret alanı oluşturmamıştır.

Tek Ekonomik Alan: Rusya, Beyaz Rusya, Kazakistan ve Ukrayna 2003 yılında Yalta Zirvesinde aralarındaki ticari ve ekonomik işbirliğinin genişletilmesi amacıyla imzalanan Anlaşma çerçevesinde Tek Ekonomik Alan hedeflenmiştir. 2007 yılında Rusya, Beyaz Rusya ve Kazakistan arasında gümrük birliği 1 Ocak 2010 tarihinde kurulmuştur. Birliğe 2014 yılında Ermenistan, 2015 yılında Kırgızistan da dâhil olmuştur.

EBRD-Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası: Orta ve Doğu Avrupa ile eski Sovyet ülkelerinde demokratik bir ortamda özel sektörün yaratılması ve geliştirilmesi amacıyla 1991 yılında kurulmuştur.

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (OSCE-AGİT): "Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı" adı altında kurulan AGİT, 55 üyesiyle tüm Avrupa’yı içine alan tek güvenlik teşkilatıdır. Kanada ve ABD de AGİT üyesidir.

Şanghay İşbirliği Örgütü: Şanghay İşbirliği Örgütü, Nisan 1996’da Çin, Rusya, Kazakistan, Kırgızistan ve Tacikistan tarafından sınır anlaşmazlıklarının halli ve bölgesel ticaretin canlandırılması amacı ile kurulmuştur. Daha sonra Şanghay Beşlisi olarak anılmaya başlanan

Örgüte, 2001 yılında Özbekistan katılmıştır. Moğolistan, İran, Pakistan ve Hindistan gözlemci statüsündedir. Örgütün Sekreteryası resmi olarak 2004 yılında Çin'in başkenti Pekin'de açılmıştır. Örgütün İş Konseyi ve Interbank Kurumu 2006 yılında proje finansmanı amacı ile kurulmuştur.

Diğer Uluslararası Kuruluşlar: Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü (BSEC), Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu (UN/ECE), Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası (IBRD), Uluslararası Finans Kuruluşu (IFC), Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Uluslararası Para Fonu (IMF), Uluslararası Standardizasyon Örgütü (ISO), Birleşmiş Milletler (UN), Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD), Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO), Dünya Sağlık Örgütü (WHO), Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO), Dünya Ticaret Örgütü-WTO

Coğrafi Konum

17 milyon kilometrekareyi aşan alanı ile dünyanın en büyük yüzölçümüne sahip ülkesi olan Rusya, 11 farklı zaman dilimine bölünmüştür. Asya'nın kuzeyinde Kuzey Pasifik Okyanusu ve Avrupa arasında Kuzey Buz Denizine uzanan ülke, 14 ülkeyle sınır komşusudur. Bu ülkeler ve sınır uzunlukları şöyledir: Azerbaycan 284 km, Beyaz Rusya 959 km, Çin (güneydoğu) 3.605 km, Çin (güney) 40 km, Estonya 290 km, Finlandiya 1.313 km, Gürcistan 723 km, Kazakistan 6.846 km, Kuzey Kore 17,5 km, Letonya 292 km, Litvanya (Kaliningrad Oblast) 227 km, Moğolistan 3.441 km, Norveç 196 km, Polonya (Kaliningrad Oblast) 432 km, Ukrayna 1.576 km. Ülkedeki Ural dağlarının batısında bulunan alan Avrupa kıtası içinde sayılmaktadır.

Geneli itibarı ile ılıman iklim kuşağında yer alan Rusya, Karadeniz kıyılarında görülen subtropikal iklimden, yıllık sıcaklık farkının 80°C'ye vardığı Güney Sibirya'daki sert karasal iklime ve kuzeydeki kutup iklimine kadar değişen bir iklim mozağıne sahiptir. Ülkenin kuzeyi Arktik kuşağında bulunurken, güneyde Karadeniz kıyılarında subtropikal iklim özellikleri görülmektedir. Doğu Sibirya karasal iklimin etkisi altındayken, Rusya'nın uzak doğusu muson yağmurları nedeniyle yıllık 1.000 mm yağış almaktadır.

Rusya Federasyonu topraklarının dörtte üçü düz ovalıktır. Orta Sibirya ve Uzak Doğuda sıradağlar bulunmaktadır. Doğu Avrupa düzlüğü Urallar'a, Batı Sibirya düzlüğü Altay Dağları'na kadar devam etmektedir. Hazar kıyılarında ise, çoğu yerde yükseklik deniz seviyesinin altında seyretmektedir.

Başkent Moskova'da en sıcak ay Temmuz olup, en düşük ve en yüksek sıcaklık değerleri Temmuz ayında ortalama 13-23 °C'dir. Kentteki en soğuk ay olan Ocak ayında ise ortalama sıcaklıklar en düşük -16 °C ve en yüksek -9 °C'dir. En yağışlı ay Temmuz ayı olup, en az yağış görülen ay ise Mart'tır.

Siyasi ve İdari Yapı

Rusya, iki parlamentolu başkanlık sistemiyle idare edilen, kendi anayasaları ile yasama ve yürütme organlarına sahip 21 cumhuriyet, 9 eyalet (Kray), 46 bölge (Oblast), 2 federal statüye sahip şehir (Moskova ve St. Petersburg) ve 5 özerk bölgeden (Avtonomnaya

Oblast/Avtonomniy Okrug) oluşan, 83 idari birimli bir federasyondur. Bu anayasaların Rusya Federasyonu Anayasası'na uyumlu olması ve onunla çelişmemesi gerekmektedir.

Ülkeyi devlet başkanı yönetir. Başbakan başkanlığındaki hükümet de yürütme yetkisine sahiptir. Yasama yetkisi ise, Duma (Federal Meclis'in alt kanadı) ve Federasyon Kurulu'ndan (Federal Meclis'in üst kanadı) oluşan Federal Meclis'e aittir.

Anayasa uyarınca yürütme erkinin başı konumundaki Devlet Başkanı, altı yılda bir halk tarafından seçilmektedir. RF'de son Devlet Başkanlığı seçimleri 15-17 Mart 2024 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Başbakan, anayasa gereğince Devlet Başkanı tarafından atanmakta ve yine Devlet Başkanının onayını alarak hükümeti oluşturmaktadır. Hükümetin göreve başlaması için Başbakanın Duma'dan güvenoyu alması gerekmektedir.

Nüfus ve İstihdam

Rusya, nüfusundaki sürekli düşüş nedeni ile ciddi bir nüfus sorunu ile karşı karşıyadır. Sovyetler Birliği'nin 1991 yılında dağılmasından bu yana nüfusun yaklaşık 4 milyonu ülke dışında çıkmıştır. Nüfustaki bu azalma bu oranda devam ettiği takdirde, 2050 yılı itibarı ile ülke nüfusunun %30 üzerinde azalacağı tahmin edilmektedir. Birleşmiş Milletler'in ülke nüfusuna yönelik öngörüler çok daha karamsardır. IMF tahminlerine göre 145,6 milyon olan ülke nüfusunun BM çalışmalarına göre 2050 yılına doğru 112 milyona gerilemesi beklenmektedir.

Alkol ve sigaranın fazla tüketimi ve kötü beslenme özellikle erkekler arasında kardiyovasküler hastalıklara bağlı ölümlerde ciddi artışa neden olmuştur. Sonuç olarak Rus kadınlarının ortalama yaşam süresi Rus erkeklerinden çok daha uzun hale gelmiştir. Ortalama yaşam süresinin erkeklerde 64,7, kadınlarda 76,6 olduğu tahmin edilmektedir. Rus hükümeti nüfusla ilgili sorunları önemli bir tehdit olarak değerlendirmektedir; bununla birlikte soruna kısa vadede kalıcı bir çözüm bulunması, ardında yatan derin sosyal sorunlar nedeni ile oldukça zor görünmektedir.

Doğal Kaynaklar ve Çevre

Rusya, zengin doğal gaz ve petrol kaynaklarının yanı sıra, kömür, alüminyum, bakır, demir, elmas, altın, gümüş maden kaynakları ve ormancılık ürünleri ile dünya ham madde ihracatında önde gelen ülkelerden biridir. Ülkenin sahip olduğu doğal kaynakların üretimi Sovyetler Birliği'nin dağılmasından bu yana artış göstermiştir. Ayrıca dışa bağımlılığın azaltılmasına yönelik alanlarda verimlilik artmış olup, çevre kirliliği konusundaki önlemler de artırılmıştır. Ancak Sovyet döneminin hızlı sanayileşme sürecinden miras kalan çevre problemleri görüldüğünden daha fazla sorun teşkil etmektedir. Başlıca sanayi bölgelerindeki hava ve su kirliliği, tarımsal alanların azalması ve toprak verimliliğindeki düşüş, ormanların özellikle Sovyet dönemi süresince yok edilmesi başlıca çevre sorunlarıdır.

2018 yılında 11 milyon varil/gün'lük ham petrol üretimi yapan Rusya Federasyonu, 2019 yılı itibarıyla sahip olduğu 80 milyar varil kanıtlanmış ham petrol rezervi ile 69 ülke arasında %5 pay ile 8. sırada yer almaktadır. 2015 yılı itibarıyla 23 trilyon feet³'lük doğalgaz üretimi yapan ülke, 2019 yılı itibarıyla 2 katrilyon feet³ kanıtlanmış doğalgaz rezervine sahiptir.

2. GENEL EKONOMİK DURUM

Temel Ekonomik Göstergeler

	2023	2024	2025*	2026*	2027*	2028*	2029*	2030*
GSYİH (Cari Fiyatlar milyar \$)	2059,76	2161,21	2076,4	2085,15	2153,27	2227,17	2303,68	2384,21
GSYİH Büyüme (Sabit Fiyatlar -%)	4,1	4,1	1,5	0,9	1,1	1,1	1,2	1,2
Kişi Başına Düşen Milli Gelir (Cari Fiyatlar- \$)	14 079	14 795	14 258	14 365	14 884	15 447	16 030	16 643
Tüketici Fiyat Enflasyonu (ort, %)	5,9	8,4	9,3	5,5	4	4	4	4
Cari Ödemeler Dengesinin GSYİH'ya Oranı (%)	2,4	2,9	1,9	1,8	1,7	1,6	1,3	1,3
İşsizliğin Toplam İşgücüne Oranı (%)	3,2	2,5	2,8	3,5	4,1	4,2	4,2	4,2
Nüfus (milyon)	146,3	146,08	145,63	145,16	144,67	144,18	143,71	143,26
Devletin Genel Toplam Borçlanmasının GSYİH'ya Oranı (%)	19,5	20,3	21,4	22,5	23,7	24,7	25,9	27,2

(*) Tahmin

Kaynak: IMF

Rusya Federasyonu, büyük bir ekonomik gücün temeli olan doğal kaynaklara ve insan gücüne sahip dünyadaki belli başlı ülkelerden biri konumundadır. Rusya'nın sahip olduğu zengin doğal kaynak rezervleri ülke için büyük bir şans olmakla beraber ülke ekonomisi açısından bazı sakıncaları da beraberinde getirmektedir. Son 10 yıllık süreçte dalgalı seyreden petrol fiyatlarının ülkenin büyüme oranlarını da doğrudan etkilediği düşünülmektedir. Ancak yapılan bilimsel çalışmalar uzun vadeli büyüme ve ekonomideki doğal kaynaklara bağımlılık arasında negatif bir korelasyon olduğunu ortaya koymaktadır.

Merkezi planlama ve sahip olduğu zengin kaynaklar nedeni ile Rusya'da sanayi sektörü ağır sanayi yönünde gelişmiştir. Yakıt, enerji ve metalürji üretimi toplam sınai üretimin %35'ten fazlasını oluşturmaktadır. Elektrik ve gıda üretiminin sınai üretimdeki payının yaklaşık %25 olduğu göz önünde bulundurulduğunda ileri teknoloji ve tüketim malları üretiminin Rus ekonomisinde çok küçük bir payı olduğu ortaya çıkmaktadır. Tekstil sektörünü de kapsayan hafif sanayinin de sınai üretimdeki payı çok cüzi düzeydedir.

Ekonomi büyük ölçekli sınai işletmelerin hâkimiyetindedir. KOBİ'lerin GSYİH'den aldıkları pay, yalnızca %10-15 civarındadır. Bu oran, genellikle gelişmiş pazar ekonomilerinde ve geçiş ekonomilerinde %50 civarında veya daha da üzerindedir. Küçük ölçekli işletmelerin ekonomide yeterince rol alamamasının en önemli nedenlerinden biri yoğun vergi uygulamaları ve karmaşık hukuki düzenlemelerdir.

Ülkenin geniş yüzölçümü emek, doğal kaynaklar ve iş merkezleri arasında büyük mesafelere neden olduğu için ekonomik olarak bir dezavantaj oluşturmaktadır. Ülkedeki nehirlerin çoğunluğu doğu-batı yönünde değil, kuzey-güney yönünde akmaktadır. Bu nedenle denize ulaşım çok zordur. Bu nedenlerle ülkedeki taşımacılık maliyetleri uluslararası ortalama maliyetlerin yaklaşık 3 katı kadar yüksektir.

Sanayi Moskova, St. Petersburg, Yekaterinburg ve Nizhny Novgorod kentlerinde yoğunlaşmıştır. Bu büyük kentler geçiş sürecini diğer kentlere göre daha iyi yönetmiş, üretimde çeşitlilik sağlamıştır. Tomsk ve Novosibirsk gibi daha küçük kentler Sovyet rejimi tarafından yaratılan sanayi merkezleridir. Sibirya ve ülkenin en doğusundaki bölgeler hala sanayileşmemiş durumdadır. Bu bölgeler ham madde ve enerji üssü konumundadır.

Rusya'nın ekonomik görünümü, Ukrayna krizi nedeni ile uygulamaya konulan uluslararası yaptırımların olumsuz etkilerinin yapısal olumsuzluklar ile bir araya gelmesi ile birlikte kötüye gitmiştir. Düşen petrol fiyatları ve hızlı sermaye çıkışları rublenin devalüasyonuna sebep olmuş, netice olarak enflasyon yükselmiş ve zincirleme etki ile hane halkı tüketimi de gerilemiştir.

Ukrayna'da yaşanan çatışma ve Rusya'ya uygulanan yaptırımlar neticesinde, ülke ekonomisini 2022 yılında %1,4 küçülmüştür. GSYİH 2023 ve 2024 yıllarında yıllık %4,1 büyümeye kaydetmiş olup, GSYİH'nin 2025'te %1,5, 2026'da ise %0,9 büyümesi beklenmektedir. Ülkede kişi başına düşen GSYİH ise (cari fiyatlara göre), 2022 yılında 15.646 ABD doları, 2023 yılında 14.079 ve 2024 yılında 14.795 doları olarak gerçekleşmiştir. Kişi başına düşen GSYİH'nin 2025 yılında 14.258 dolar, 2026 yılında ise 14.365 dolar olarak gerçekleşeceği beklenmektedir.

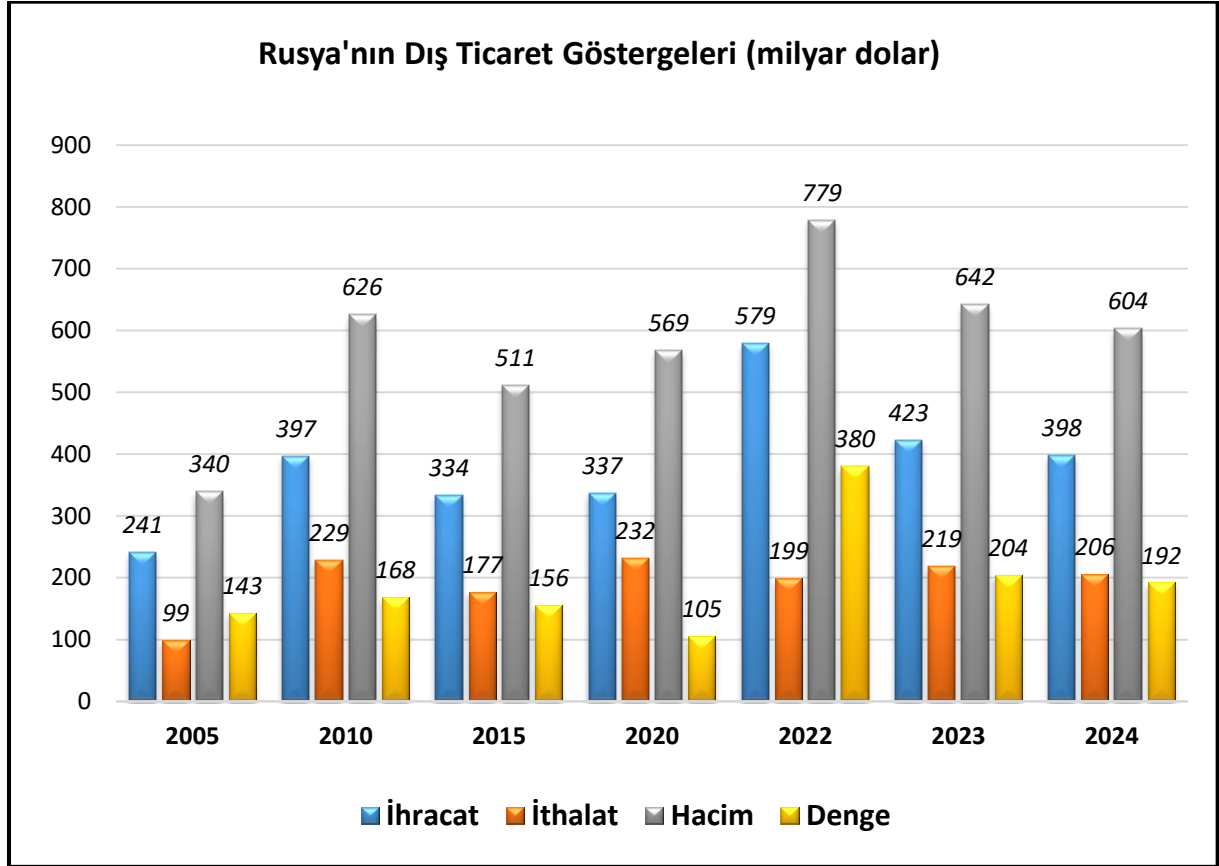
GSYİH, 2023 yılında cari fiyatlara göre %11,5 oranında azalarak 2,06 trilyon dolar, 2024 yılında ise 2,16 trilyon dolar olarak gerçekleşmiştir. GSYİH'nin, 2025 ve 2025 yıllarında sırasıyla 2,08 ve 2,09 trilyon dolar olması beklenmektedir.

2022 yılında %13,8 olan tüketici fiyatlarına göre yıllık ortalama enflasyon oranı, 2023 yılında %5,9'a düşmüş, 2024'te ise %8,4'e yükselmiştir. Enflasyonun 2025 yılında %9,3'e yükseleceği, 2026 yılında ise %5,5'e düşeceği tahmin edilmektedir. Cari ödemeler dengesinin GSYİH'ye oranı 2022 yılında %10,4, 2023'te %2,4 ve 2024'te %2,9 fazla olarak gerçekleşmiş olup, cari dengenin 2025'te %1,9 ve 2026'da %1,8 oranında fazla vermesi beklenmektedir. Ülkedeki işsiz sayısının toplam iş gücüne oranı 2022 yılında %3,95, 2023 yılında %3,17 ve 2024 yılında %2,52 olarak gerçekleşmiştir. İşsizlik oranının 2025 yılında %2,78 ve 2026'da %3,54 olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

3. DIŞ TİCARET

Genel Durum

Ülkenin Dış Ticareti

Kaynak: Trademap

2024 yılında 398,1 milyar dolarlık (%5,9 azalış) ihracatla dünyada 20. sırada olan Rusya'nın ihracat yaptığı başlıca ülkeler: Çin (%32,4), Hindistan (%16,1), Türkiye (%11,1), Kazakistan (%4,6) ve Özbekistan'dır (%3,1).

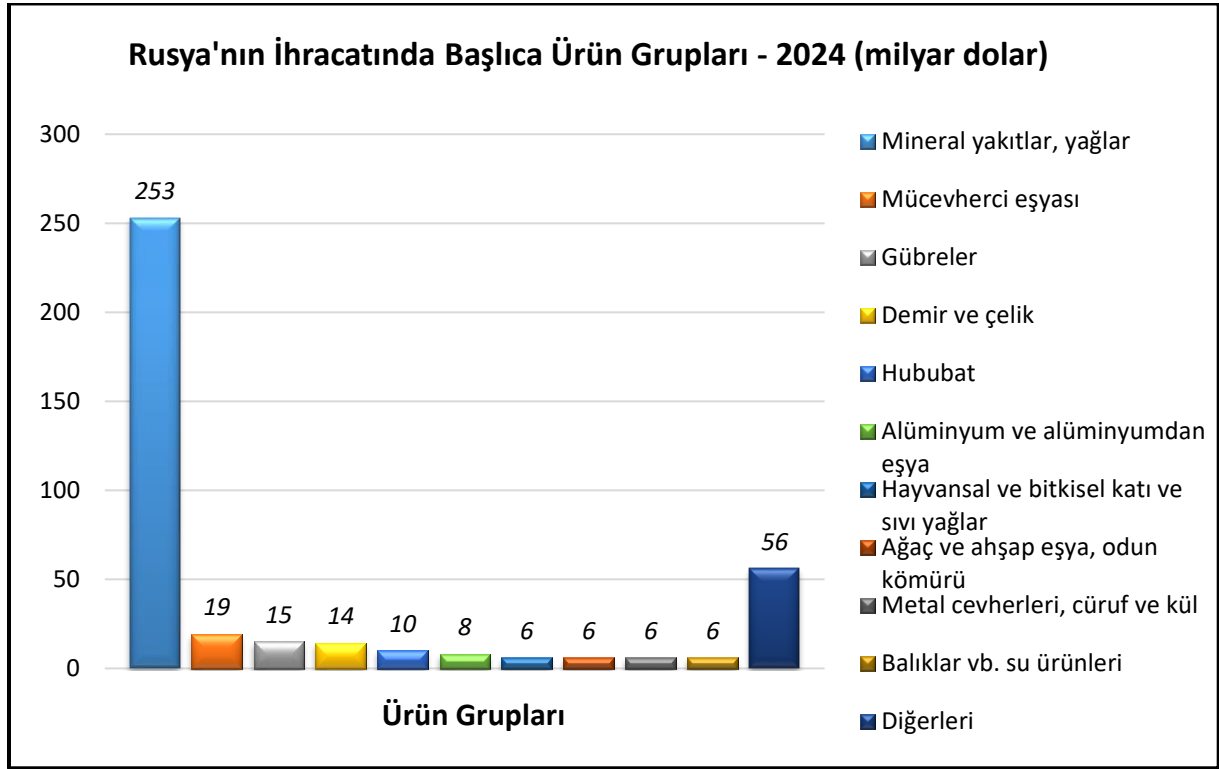
Ülkenin 2024 yılında ihraç ettiği en önemli ürün ise %52,8 ile ham petrol, petrol ürünleri ve doğalgazdır.

2024 yılında 206 milyar dolarlık (%5,9 azalış) ithalatla dünyada 31. sırada olan Rusya'nın ithalat yaptığı başlıca ülkeler: Çin (%56,1), Kazakistan (%4,6), Türkiye (%4,2), Almanya (%4,0), ve Hindistan'dır (%2,4).

Rusya'nın 2024 yılında ithal ettiği başlıca ürünler ise: Otomobil ve diğer binek araçlar (%8,4), tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlardan (%4,1), telefon cihazları (%2,5), otomatik bilgi-işlem makineleri ve aksamı (%2,1), karayolu taşıtları için aksam ve parçalarıdır (%1,8) ve serum, aşı, toksin vb. ürünlerdir (%1,5).

Başlıca Ürünler İtibarı ile Dış Ticaret

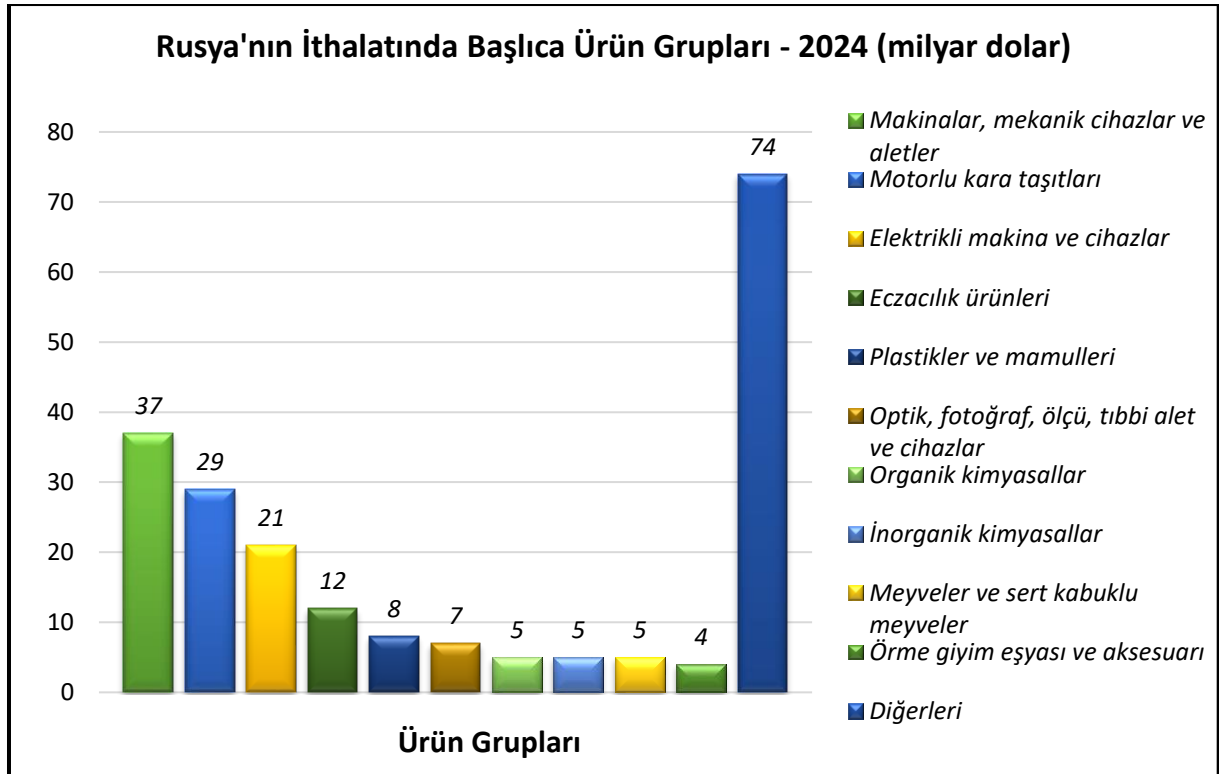
İhracat

Kaynak: Trademap

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

İthalat

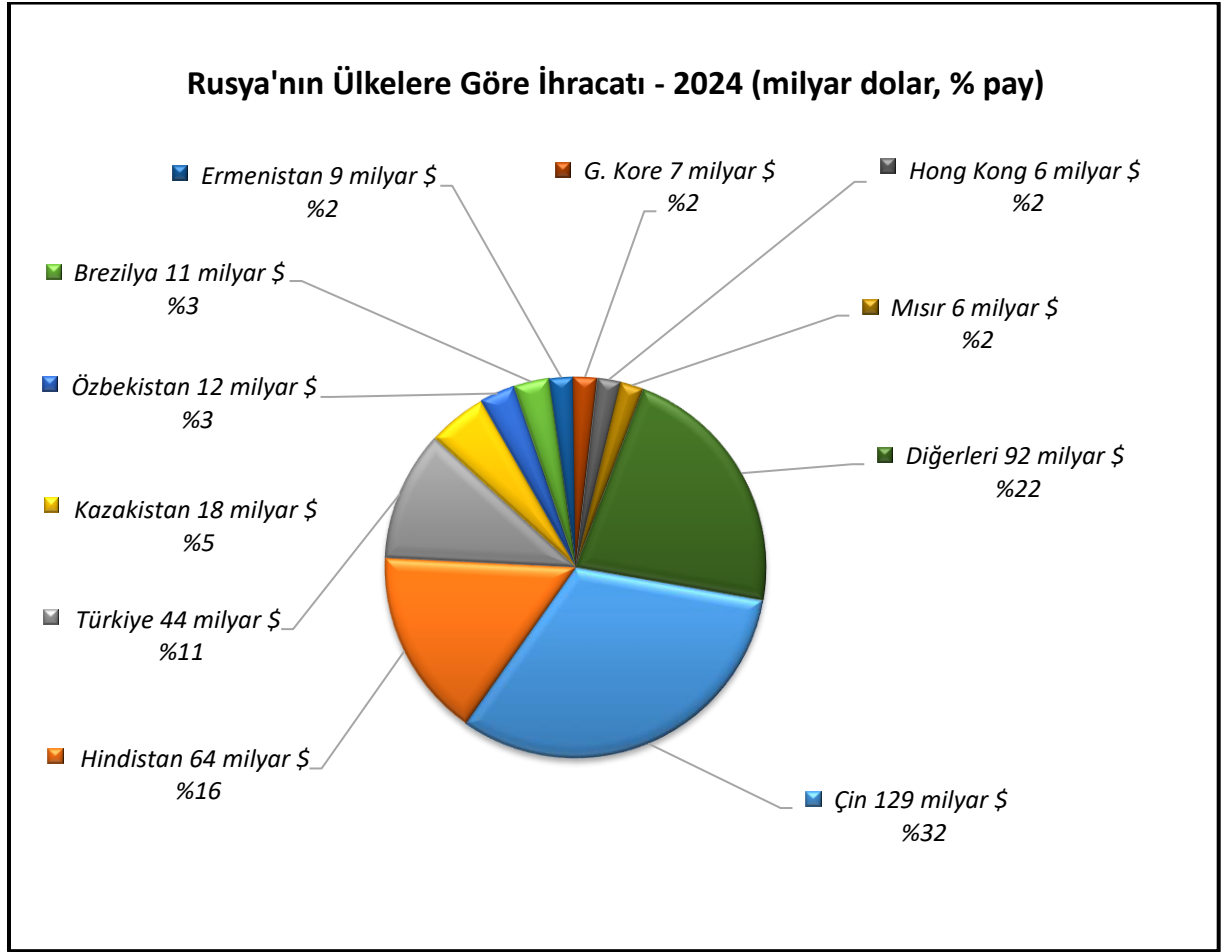

Kaynak: Trademap

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

Başlıca Ülkeler İtibarı ile Dış Ticaret

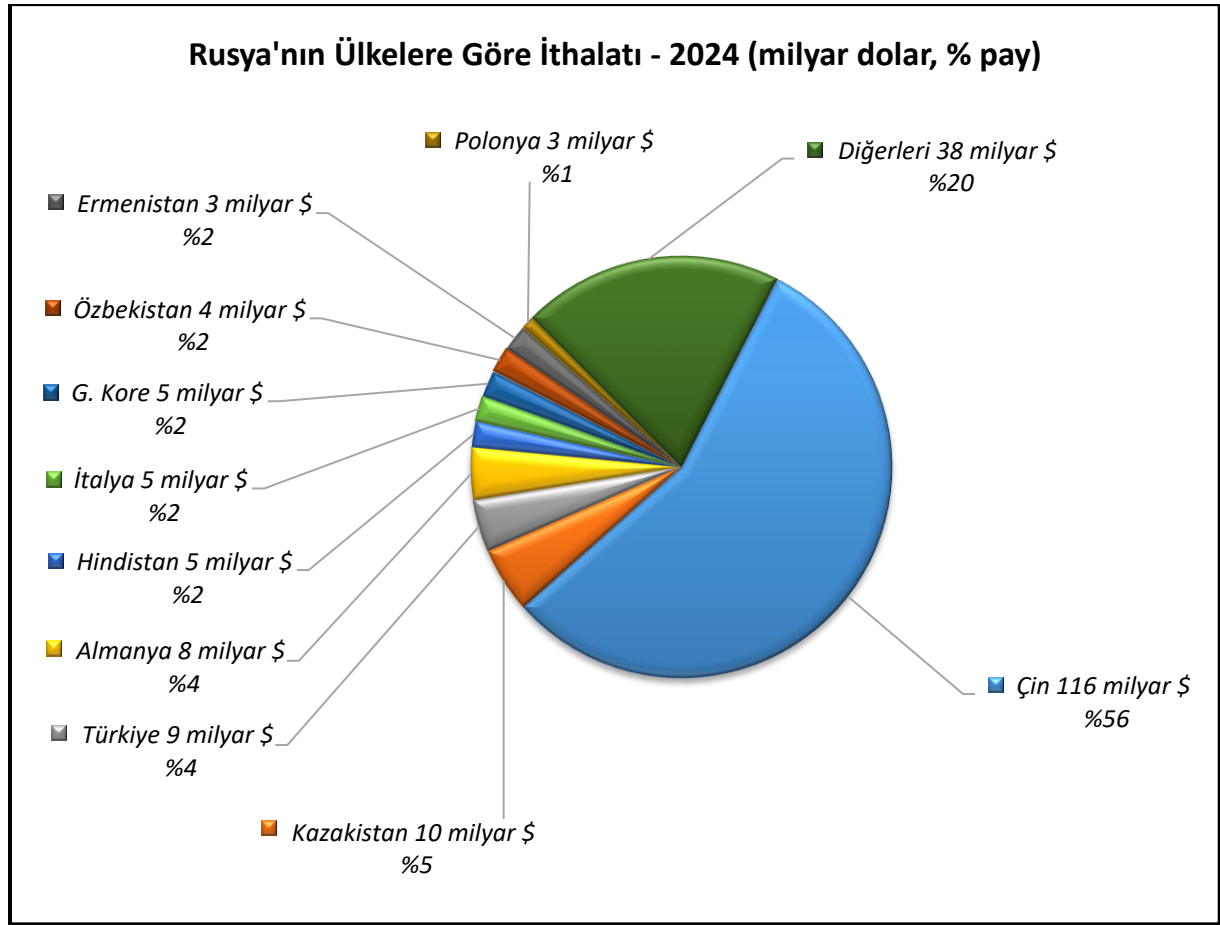
İhracat

Kaynak: Trademap

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

İthalat

Kaynak: Trademap

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

4. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR

Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü

Doğrudan yabancı yatırımlar (DYY) 1990'lar süresince Rusya'nın büyüklüğü ve ekonomik potansiyeline rağmen yetersiz düzeyde kalmıştır. Siyasi istikrarsızlık, ekonomik belirsizlik, yasal boşluklar ve ülkedeki iş ortamını olumsuz yönde etkileyen düzenlemeler ve vergi yükü ülkeye doğrudan yabancı yatırım girişini olumsuz yönde etkileyen unsurlar olmuştur.

2000'li yılların başından itibaren doğrudan yabancı yatırımlar dikkate değer artış kaydetmeye başlamıştır. 2002 yılından sonra hızla artmaya başlayan doğrudan yabancı yatırımlar 2008 yılında 75 milyar dolarlık (GSYİH'nın %4,5'i) rekor seviyeye ulaşmıştır. 2022 yılında başlayan sıcak çatışma ortamı ve yaptırımlar nedeniyle, ülkeden yaklaşık 40 milyar dolarlık DYY çıkışı olmuştur. 2023 yılı ve sonrası doğrudan yabancı yatırım tahminlerine ilişkin istatistikler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Doğrudan Yabancı Yatırım İstatistikleri

	2023	2024*	2025*	2026*	2027*	2028*	2029*
Ülke dışından gelen doğrudan yatırım (milyon \$)	-10 045	-20 000	-12 000	2 000	9 000	10 600	11 000
Ülke dışından gelen doğrudan yatırımın GSYİH ya oranı (%)	-0,50	-1,00	-0,60	0,10	0,40	0,50	0,50
Ülke dışından gelen doğrudan yatırım stoku (milyon \$)	334 801	314 801	302 801	304 801	313 801	324 401	335 401
Ülke dışına giden doğrudan yatırım (milyon \$)	-10 706	-5 000	-10 000	-20 000	-20 000	-20 000	-18 000
Ülke dışına yapılan doğrudan yatırım stoku (milyon \$)	315 349	320 349	330 349	350 349	370 349	390 349	408 349

(*) Tahmin

Kaynak: EIU

Özel Ekonomik Bölgeler

Rus hükümeti ülkenin doğal kaynaklara dayalı ekonomisini inovasyona dayalı bir ekonomiye dönüştürme vizyonuna destek olması amacı ile "Özel Ekonomik Bölgeler" kurulması kararı almıştır.

ÖEB'ler ülkeye yatırım çekmekte en etkili enstrümanlardan biridir.

Halihazırdaki mevzuata göre 4 farklı türde 28 ÖEB bulunmaktadır:

- **Sanayi ve İmalat bölgeleri:** Tataristan Cumhuriyeti (Alabuga), Lipetsk, Samara, Sverdlovsk, Pskov ve Kaluga bölgeleri.
- **Teknoloji ve İnovasyon bölgeleri:** Moskova, St. Petersburg, Tomsk ve Moskova Bölgesi (Dubna) ve Tataristan Cumhuriyeti.

- **Turizm bölgeleri:** Altay Cumhuriyeti, Buryatya Cumhuriyeti, Altay Bölgesi, Stavropol Bölgesi, Primorsky Bölgesi, Krasnodar Bölgesi kümelenmesi, İnguşetya Cumhuriyeti, Dağıstan Cumhuriyeti, Kuzey Osetya-Alania Cumhuriyeti, Adigeya Cumhuriyeti, Kbardino-Balkar Cumhuriyeti, Karaçi-Çerkes Cumhuriyeti, Çeçen Cumhuriyeti.
- **Liman bölgeleri (lojistik merkezleri kurulmasına yönelik olarak):** Ulyanovsk (Volga bölgesi), Murmansk ve Khabarovsk (Uzakdoğu) bölgeleri.

Hâlihazırda bölgelerdeki şirketler arasında teknik işbirliği yaratılması ve kümelenmeler oluşturulması üzerinde yoğunlaşmıştır. Samara bölgesindeki Togliatti ÖEB (otomotiv ana ve yan sanayi kümelenmesi), Litpetsk Bölgesi ÖEB (otomobil lastikleri kümelenmesi), Ulyanovsk limanı (havacılık ekipmanları kümelenmesi) kümelenme çalışmalarına örnek teşkil etmektedir.

Özel ekonomik bölgelerde yatırımcılara sağlanan ayrıcalıklar yatırımcının masraflarını %30'a kadar düşürebilmektedir.

5. TÜRKİYE ile TİCARET

Genel Durum

Türkiye ve Rusya Federasyonu arasındaki ilişkiler köklü bir geçmişe dayanmaktadır. Soğuk Savaş döneminin sona ermesi sonrasında yeni işbirliği imkân ve perspektifleri ortaya çıkmıştır. Ekonomik işbirliğinin 1990'lardaki hızlı gelişiminin ardından, ikili ilişkiler 2000'li yılların başında iki ülke siyasi liderlikleri arasında tesis edilen yakın diyalogla yeni bir döneme girmiştir.

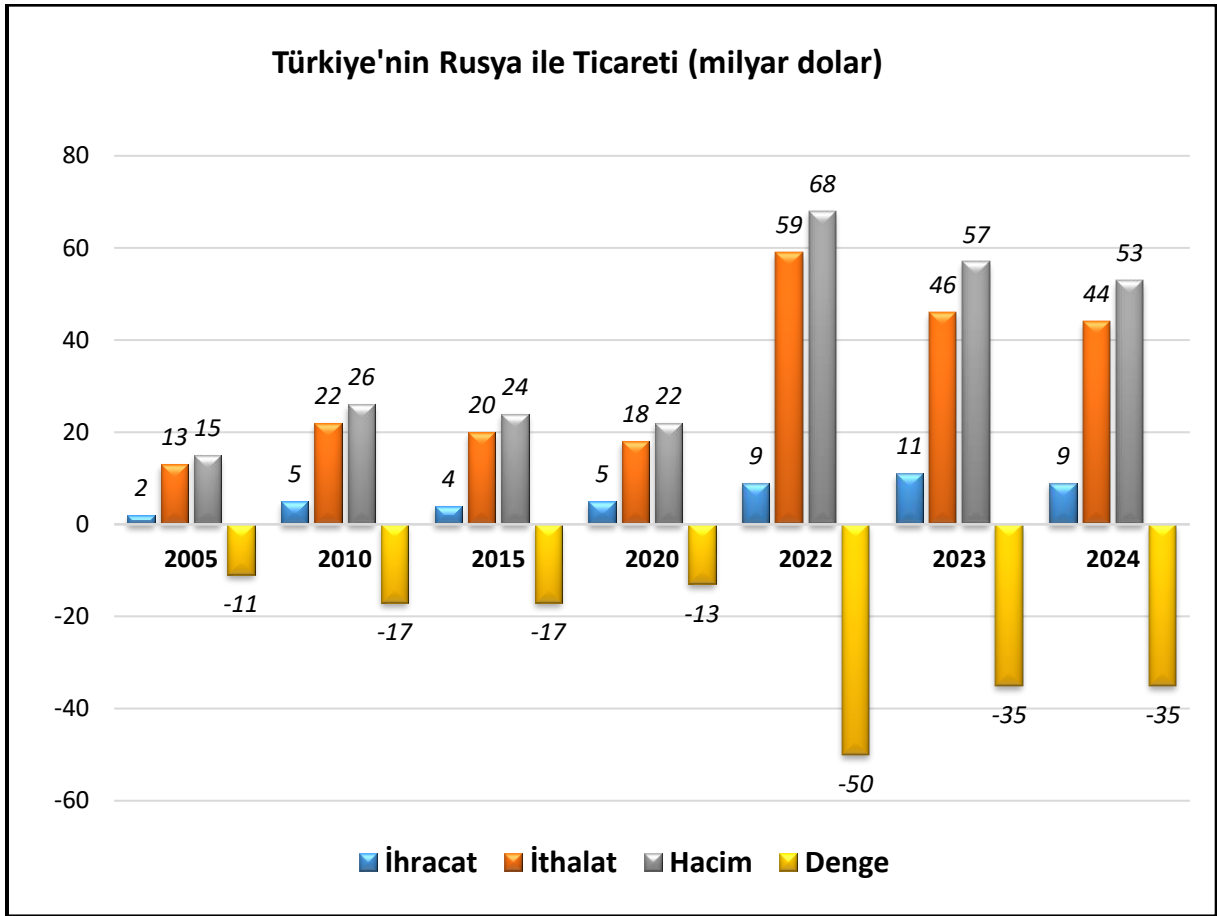
SSCB döneminde de Türkiye'nin önemli bir ticaret ortağı konumunda olan Rusya ile ticari ilişkiler 1992 yılında Birliğin dağılmasından sonra da artarak devam etmiştir. Coğrafi yakınlık, Türkiye-Rusya ticari ve ekonomik ilişkilerinin gelişmesinde önemli bir avantaj sağlamaktadır.

Ekonomik ve ticari ilişkiler Rusya Federasyonu'yla ilişkilerimizin itici gücünü oluşturmaktadır. Rusya en önemli dış ticari ortaklarımızdan biridir. Türkiye'nin 2024 yılında Rusya'ya yapmış olduğu ihracat, bir önceki yıla göre %21,5 oranında azalarak 8,56 milyar dolar olmuştur. Rusya 2024 yılında ihracat yaptığımız ülkeler arasındaki %3,3'lük payı ile 9. sırada yer almaktadır. Aynı yıl Rusya'dan yapmış olduğumuz ithalat ise bir önceki yıla göre %3,5 azalarak 44,02 milyar dolar olmuş ve ithalat yaptığımız ülkeler arasında %12,8 pay ile 2. sırada yer almıştır.

Ülkemizin Rusya'ya ihracatındaki başlıca ürünler: Turunçgiller; karayolu taşıtları için aksam ve parçalar; dondurulmuş balıklar, römorklar ve yarı-römorklar; taze meyveler (kayısı, kiraz, şeftali, erik) ve taze veya soğutulmuş balıklar olarak sıralanmaktadır.

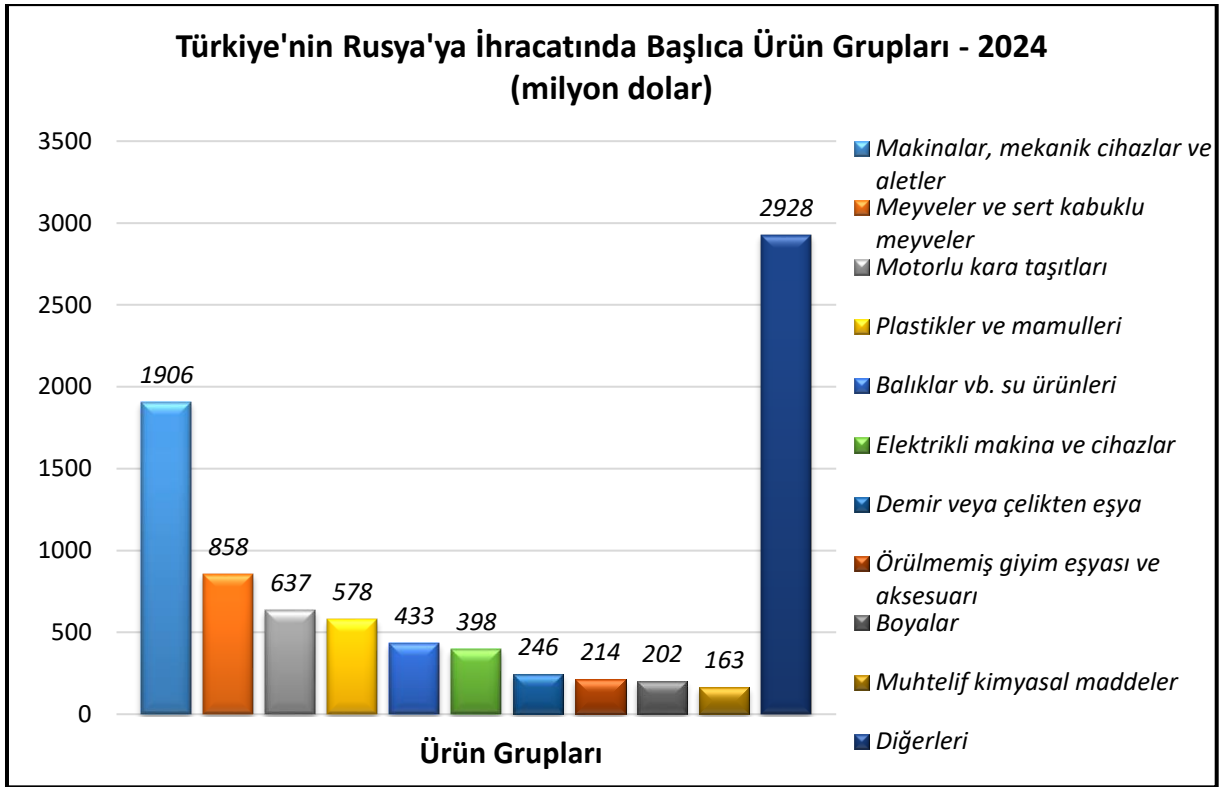
2024 yılı baz alındığında, Rusya ile ticarete ülkemizin 35,46 milyar dolar dış ticaret açığı verdiği gözlenmektedir.

Türkiye-Rusya Dış Ticareti

Kaynak: Trademap

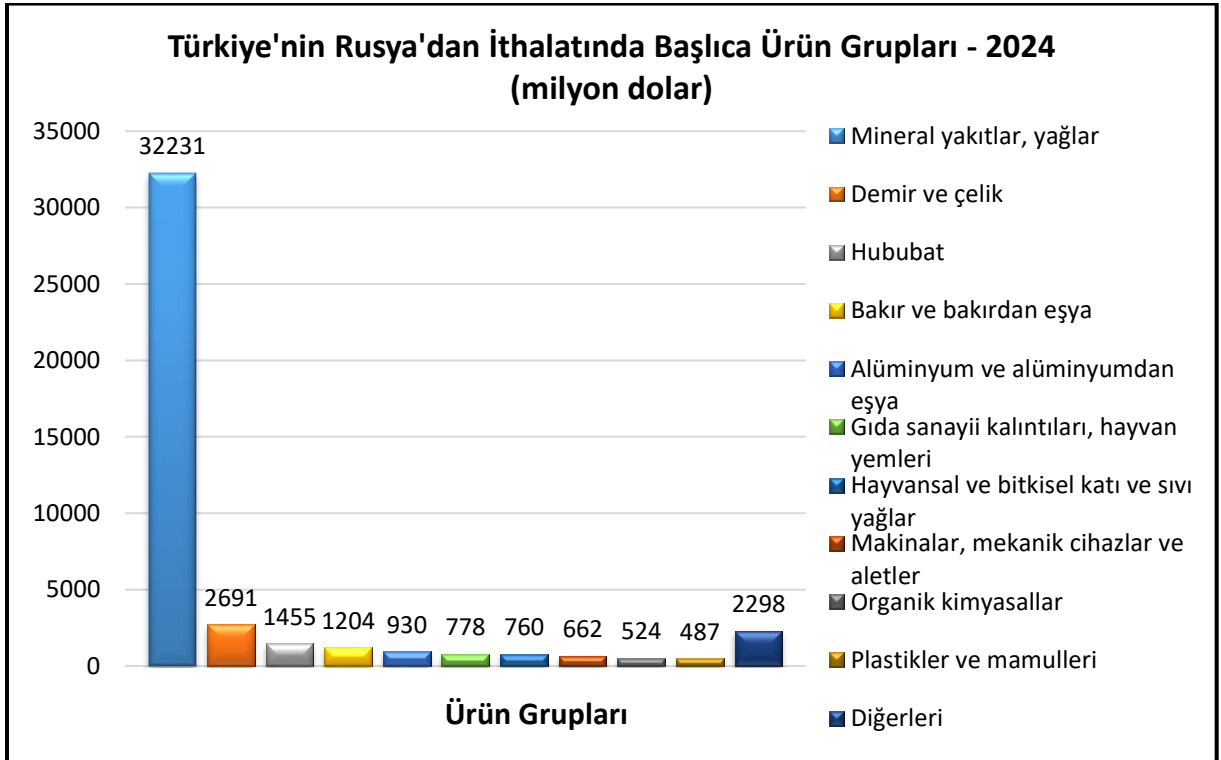
Türkiye'nin Rusya'ya İhracatında Başlıca Ürünler

Kaynak: Trademap

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

Türkiye'nin Rusya'dan İthalatında Başlıca Ürünler

Kaynak: Trademap

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

İki Ülke Arasındaki Yatırım İlişkileri

Müteahhitlik hizmetleri alanında Rusya ülkemizin bir numaralı pazarı konumunda bulunmaktadır. Bugüne kadar Türk müteahhitlik sektörünün yurt dışında üstlendiği 400 milyar doları aşan proje portföyünün yaklaşık beşte biri Rusya merkezli projelere ait bulunmaktadır.

Diğer taraftan; halihazırda, Rusya’da tekstil-konfeksiyon, bankacılık, turizm, gıda-gıda işleme, beyaz eşya-makina, cam sanayi ve müteahhitlik-inşaat malzemeleri alanlarında güçlü Türk yatırımlarının bulunduğu görülmektedir.

Rusya’da 1.300’ün üzerinde Türk sermayeli firmanın faaliyette bulunduğu tahmin edilmektedir. Türk firmalarının en fazla yatırım/ticaret yaptığı bölgeler; Moskova, Kazan (Tataristan), Güney Rusya Federal Bölgesi (Rostov, Krasnodar, Soçi, Novorossisk) ile ülkenin önemli ticaret merkezlerinden olan Novosibirsk, Yekaterinburg, Samara, St. Petersburg ve Astrahan’dır.

Rusya’da tekstil-konfeksiyon, bankacılık, turizm, gıda-gıda işleme, beyaz eşya-makine, cam sanayi ve müteahhitlik-inşaat malzemeleri alanlarında güçlü Türk yatırımları mevcuttur. Ayrıca; danışmanlık-hukuk, lojistik, otomotiv ve oto yan sanayi ile mobilya alanlarında son dönemde Türk yatırımların artış kaydettiği gözlemlenmektedir. Özellikle otomotiv ve oto yan sanayi, kozmetik, ilaç sanayi, tekstil-konfeksiyon, gıda, makine, enerji, işlenmiş gıda (çeşitli içecekler ve entegre et üretim tesisleri) ve kimyasal ürünler alanlarında büyük potansiyel görülmektedir.

Enerji, Türkiye ile Rusya arasındaki ilişkilerin en önemli unsurlarından birini teşkil etmektedir. Enerji tedarikinde başlıca ortaklarımız arasında bulunan Rusya’yla bu alandaki işbirliğimiz Akkuyu Nükleer Santrali ve TürkAkım projeleriyle daha da ileri bir safhaya taşınmaktadır. TürkAkım Doğalgaz Boru Hattı 8 Ocak 2020 tarihinde açılmıştır.

Akkuyu NGS inşaat projesi ise; 12 Mayıs 2010’da Rusya Federasyonu Hükümeti ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti arasında Türkiye’nin güney kıyısındaki Mersin ilinde VVER-1200 reaktörlü dört güç ünitesine sahip, toplam 4800 MW kurulu güç kapasiteli Akkuyu Nükleer Güç Santrali’nin inşa edilmesini öngören İşbirliği Anlaşması imzalanmıştır.

Nisan 2015’te Akkuyu NGS’nin deniz yapılarının temeli atılarak yatırım başlamış, 10 Mart 2021 tarihinde Santral’in 3. reaktörünün temeli atılarak devam etmiştir. Projenin toplam maliyeti, 20 milyar ABD doları seviyesindedir.

10-12 Ekim 2016 tarihlerinde İstanbul’da yapılan Rus-Türk Hükümetler arası Karma Ekonomik Komisyonu 14. Dönem Toplantısı Protokolü’nde, ikili ticarette ulusal paraların kullanımının artırılması konusunda mutabık kalınmıştır.

EKLER:***EK-1: Rusya'nın İhracatında Başlıca Ürünler (bin dolar)***

GTİP	ÜRÜNLER	2022	2023	2024	Pay (%) 2024	Değişim (%) 2023-2024
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)		579 439 946	423 246 431	398 116 626	100	-5,9
2709	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	147 638 730	117 135 618	122 487 872	30,8	4,6
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	74 555 531	53 397 173	46 763 523	11,7	-12,4
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	80 891 411	39 821 983	41 188 672	10,3	3,4
2701	Taşkömürü; taşkömüründen elde edilen briketler, topak vb. katı yakıtlar	43 659 041	31 755 525	21 832 829	5,5	-31,2
7108	Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	12 553 535	13 593 085	12 313 389	3,1	-9,4
1001	Buğday ve mahlut	8 829 109	11 874 058	8 663 746	2,2	-27
7601	İşlenmemiş alüminyum	8 811 435	7 656 089	6 979 774	1,8	-8,8
7207	Demir veya alaşımsız çelikten yarı mamuller	9 534 000	6 739 107	5 805 653	1,5	-13,9
3105	Azot, fosfor ve potasyumun ikisini veya üçünü içeren mineral veya kimyasal gübreler	8 149 535	5 641 370	5 325 103	1,3	-5,6
3102	Azotlu mineral veya kimyasal gübreler	7 231 641	5 350 119	4 759 510	1,2	-11,0
3104	Potaslı mineral veya kimyasal gübreler	5 426 904	4 234 618	4 586 815	1,2	8,3
1512	Ayçiçeği, aspir, pamuk tohumu yağları ve bunların fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	3 536 563	3 627 001	4 399 301	1,1	21,3
7110	Platin (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	7 172 575	6 837 027	3 971 391	1,0	-41,9
4407	Uzunlamasına kesilmiş, biçilmiş ağaç; kalınlık > 6 mm	5 522 424	3 957 411	3 715 357	0,9	-6,1
7403	Rafine edilmiş bakır ve bakır alaşımları (ham)	7 112 534	5 457 757	3 244 451	0,8	-40,6

Kaynak: Trademap

EK-2: Rusya'nın İthalatında Başlıca Ürünler (bin dolar)

GTİP	ÜRÜNLER	2022	2023	2024	Pay (%) 2024	Değişim (%) 2023-2024
TOPLAM İTHALAT (Diğerleriyle)		199 416 570	218 882 997	205 981 620	100	-5,9
8703	Otomobiller	6 321 249	15 041 820	17 301 726	8,4	15,0
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	9 408 971	8 511 915	8 498 253	4,1	-0,2
8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	7 476 070	7 735 139	5 249 254	2,5	-32,1
8471	Otomatik bilgi işlem mak. bunlara ait birimler; manyetik veya optik okuyucular, verileri koda dönüştüren ve işleyen mak.	4 558 022	4 477 561	4 357 633	2,1	-2,7
8708	Karayolu taşıtları için aksam ve parçalar	3 664 656	3 538 452	3 624 494	1,8	2,4
3002	Serum, aşı, toksin vb. ürünler	3 470 886	3 053 420	3 155 260	1,5	3,3
8701	Traktörler	840 807	3 918 263	2 822 445	1,4	-28,0
8704	Esya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	1 927 770	3 258 670	2 792 461	1,4	-14,3
8429	Buldozerler, greyderler, toprak tesviye makinaları, skreyperler, mekanik küreyiciler, ekskavatörler, yol silindirleri vb	2 641 766	3 141 423	2 442 031	1,2	-22,3
9018	Tıpta, cerrahide, dişçilikte ve veterinerlikte kullanılan alet ve cihazlar	2 345 021	2 177 142	2 113 713	1,0	-2,9
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	1 734 847	2 380 406	1 972 308	1,0	-17,1
8516	Elektrikli su ısıtıcıları, elektrotermik cihazlar, ortam ısıtıcıları, saç ve el kurutucuları, ütüler, rezistanlar	1 464 169	1 869 678	1 897 850	0,9	1,5
2844	Radioaktif kimyasal elementler ve radyoaktif izotoplar ve bunların bileşikler, karışımları, artıkları	970 477	1 602 396	1 878 852	0,9	17,3
8481	Musluk, batarya, vana ve valfler	1 900 172	1 938 326	1 848 025	0,9	-4,7
2818	Suni korundum, alüminyum oksit ve alüminyum hidroksit	1 473 618	1 337 536	1 838 870	0,9	37,5

Kaynak: Trademap

EK-3: Rusya'nın Ülkelere Göre İhracatı (bin dolar)

Sıra	Ülke	2022	2023	2024	Pay (%) 2024	Değişim (%) 2023-2024
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)		579 439 946	423 246 431	398 116 626	100	-5,9
1.	Çin	114 148 971	128 484 735	129 070 643	32,4	0,5
2.	Hindistan	40 628 245	60 596 437	64 239 316	16,1	6,0
3.	Türkiye	58 853 499	45 599 587	44 018 616	11,1	-3,5
4.	Kazakistan	17 342 678	16 192 157	18 252 045	4,6	12,7
5.	Özbekistan	6 053 274	6 540 966	12 452 572	3,1	90,4
6.	Brezilya	7 852 300	10 012 628	10 965 470	2,8	9,5
7.	Ermenistan	2 622 281	3 881 046	9 238 855	2,3	138,1
8.	G. Kore	14 817 362	8 891 986	6 872 733	1,7	-22,7
9.	Hong Kong	1 975 603	8 252 430	6 430 088	1,6	-22,1
10.	Mısır	4 273 229	4 957 710	6 007 183	1,5	21,2
11.	Japonya	14 997 745	7 398 685	5 688 035	1,4	-23,1
12.	Macaristan	9 643 093	6 187 519	5 533 503	1,4	-10,6
13.	Tayvan	4 882 729	4 199 001	4 556 343	1,1	8,5
14.	Slovakya	8 625 496	4 943 722	4 530 198	1,1	-8,4
15.	Fransa	16 380 226	3 959 693	4 448 318	1,1	12,3

Kaynak: Trademap

EK-4: Rusya'nın Ülkelere Göre İthalatı (bin dolar)

Sıra	Ülke	2022	2023	2024	Pay (%) 2024	Değişim (%) 2023-2024
TOPLAM İTHALAT (Diğerleriyle)		199 416 570	218 882 997	205 981 620	100	-5,9
1.	Çin	76 122 649	111 057 216	115 503 072	56,1	4,0
2.	Kazakistan	8 780 725	9 788 231	9 546 501	4,6	-2,5
3.	Türkiye	9 343 472	10 906 585	8 563 001	4,2	-21,5
4.	Almanya	15 353 927	9 559 227	8 197 792	4,0	-14,2
5.	Hindistan	2 927 176	4 054 177	4 918 443	2,4	21,3
6.	İtalya	6 125 207	5 038 715	4 652 675	2,3	-7,7
7.	G. Kore	6 328 173	6 133 435	4 562 222	2,2	-25,6
8.	Özbekistan	2 599 858	3 023 085	4 472 903	2,2	48,0
9.	Ermenistan	2 365 199	3 383 879	3 116 006	1,5	-7,9
10.	Polonya	5 091 691	3 950 051	2 958 843	1,4	-25,1
11.	Belçika	3 819 844	2 780 455	2 599 846	1,3	-6,5
12.	Hollanda	3 945 958	2 604 369	2 587 161	1,3	-0,7
13.	İsviçre	3 178 750	2 880 310	2 534 227	1,2	-12,0
14.	Fransa	3 231 312	2 206 954	2 203 372	1,1	-0,2
15.	Japonya	4 639 548	2 822 694	2 166 336	1,1	-23,3

Kaynak: Trademap

Ek-5: Türkiye'nin Rusya'ya İhracatında Başlıca Ürünler (bin dolar)

GTİP	ÜRÜNLER	2022	2023	2024	Pay (%) 2024	Değişim (%) 2023-2024
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)		9 343 472	10 906 585	8 563 001	100	-21,5
0805	Turunçgiller (taze/kurutulmuş)	429 575	426 212	373 000	4,4	-12,5
8708	Karayolu taşıtları için aksam ve parçalar	328 605	401 274	352 067	4,1	-12,3
0303	Balıklar (dondurulmuş)	218 159	220 412	303 541	3,5	37,7
8716	Römorklar ve yarı römorklar; hareket ettirici tertibatı bulunmayan diğer taşıtlar; bunların aksam ve parçaları	115 011	274 765	252 629	3,0	-8,1
0809	Kayısı, kiraz, şeftali, erik ve çakal eriği (taze)	297 694	225 983	237 359	2,8	5,0
0302	Balıklar (taze veya soğutulmuş)	76 949	99 085	127 882	1,5	29,1
3907	Poliasetaller, diğer polieterler, epoksi reçineler, polikarbonatlar, alkit reçineler, polialliesterler, vb. (ilk şekilde)	127 606	136 806	125 739	1,5	-8,1
8474	Toprak, taş, metal cevheri vb. ayıklama, eleme, tasnif, ayırma, yıkama, kırma, öğütme, yoğurma, kalıplama vb. Makinaları	64 575	85 771	123 337	1,4	43,8
8429	Buldozerler, greyderler, toprak tesviye makinaları, skreyperler, mekanik küreyiciler, ekskavatörler, yol silindirleri vb	142 671	204 859	115 663	1,4	-43,5
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	288 616	226 447	113 870	1,3	-49,7
8428	Kaldırma, elleçleme, yükleme, boşaltma makinaları (asansörler, yürüyen merdivenler, konveyörler, teleferikler gibi)	72 736	110 629	102 605	1,2	-7,3
8421	Santrifüjler; sıvıların veya gazların filtre edilmesine veya artırılmasına mahsus makina ve cihazlar	113 749	169 895	102 245	1,2	-39,8
8302	Adi metallerden donanım, tertibat vb. eşya (mobilya, kapı, pencere, bavul, askılık vb için)	99 842	98 129	92 331	1,1	-5,9
8414	Hava veya vakum pompaları, hava veya diğer gaz kompresörleri, fanlar, aspiratörü olan havalandırmaya mahsus davlumbazlar	80 408	108 890	89 047	1,0	-18,2
8516	Elektrikli su ısıtıcıları, elektrotermik cihazlar, ortam ısıtıcıları, saç ve el kurutucuları, ütüler, rezistanlar	95 467	94 096	86 610	1,0	-8,0

Kaynak: Trademap, Türkiye Verileri

Ek-6: Türkiye'nin Rusya'dan İthalatında Başlıca Ürünler (bin dolar)

GTİP	ÜRÜNLER	2022	2023	2024	Pay (%) 2024	Değişim (%) 2023-2024
TOPLAM İTHALAT (Diğerleriyle)		58 853 499	45 599 587	44 018 616	100	-3,5
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	7 201 045	11 746 915	11 361 645	25,8	-3,3
2701	Taşkömürü; taşkömüründen elde edilen briketler, topak vb. katı yakıtlar	3 897 075	3 424 506	2 549 597	5,8	-25,5
7207	Demir veya alaşımsız çelikten yarı mamuller	2 164 794	1 659 523	1 214 363	2,8	-26,8
1001	Buğday ve mahlut	2 395 449	2 660 668	1 127 955	2,6	-57,6
7601	İşlenmemiş alüminyum	1 110 770	1 224 236	817 883	1,9	-33,2
1512	Ayçiçeği, aspir, pamuk tohumu yağları ve bunların fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	1 187 826	491 597	757 774	1,7	54,1
7408	Bakır teller	156 793	231 813	700 776	1,6	202,3
7403	Rafine edilmiş bakır ve bakır alaşımları (ham)	917 293	1 509 945	502 440	1,1	-66,7
7201	Dökme demir (pik demir) ve aynalı demir (kütle, külçe, blok veya diğer ilk şekillerde)	520 279	402 521	385 077	0,9	-4,3
7208	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde ürünleri (genişlik >= 600 mm)	937 771	390 880	324 311	0,7	-17,0
2306	Bitkisel yağların üretiminden (23.04-05' hariç) arta kalan küspe ve katı atıklar	161 843	232 795	314 874	0,7	35,3
1005	Mısır	405 672	470 787	313 437	0,7	-33,4
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	145 503	348 149	305 617	0,7	-12,2
8401	Nükleer reaktörler; nükleer reaktörler için ısınlanmamış yakıt elemanları; izotopik ayırım için makina ve cihazlar	106 472	263 600	298 950	0,7	13,4
2302	Hububat ve baklagillerin kepek, kavuz ve diğer kalıntıları	331 183	299 834	295 655	0,7	-1,4

Kaynak: Trademap, Türkiye Verileri